

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від «09» червня 2026 р. № 8)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»
Віра РОГОВА
Наказ від «09» червня 2026 р. № 162

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ
БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В 9 КЛАСІ НУШ»
(Освітня галузь «Фізична культура»)**

Біла Церква – 2026

Розробники програми: КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (Лакіза О.М., доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент; Боляк А.А., доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент; Качуровський В.С., методист відділу загальної середньої освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»).

Напрямок підвищення кваліфікації: Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904.

Термін дії програми: з 09.06.2026 до 09.06.2031.

Рецензенти:

- **Довгань Андрій Іванович**, кандидат географічних наук, доцент, проректор КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів».
- **Ніколаєнко Микола Петрович**, учитель фізичної культури Іванківського ліцею Іванківської селищної ради Київської області, заслужений учитель України.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми.

Упровадження Державного стандарту базової середньої освіти в 9 класі Нової української школи зумовлює необхідність удосконалення професійних компетентностей учителів фізичної культури. Сучасне навчання фізичної культури передбачає реалізацію компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного та STEM-орієнтованого підходів. Орієнтація освітнього процесу на особистість здобувача освіти, зміна пріоритетів від простого накопичення знань до розвитку життєвих навичок та формування ключових компетентностей вимагають від педагога володіння новітніми методиками навчання.

Завершення базової середньої освіти вимагає підготовки учнів 9 класу до усвідомленого вибору подальшої освітньої траєкторії. Важливу роль у цьому відіграє формування ціннісного ставлення до фізичної культури, рухової активності та здорового способу життя, що здійснюється через залучення учнів до активної діяльності. Програма спрямована на теоретичне та практичне опанування педагогами технологій проблемного, проєктного та кооперативного навчання, розвиток критичного мислення, конструювання компетентнісно орієнтованих завдань, а також реалізацію формувального та рефлексивного оцінювання у фізичному вихованні.

Цільова група:

вчителі фізичної культури 9-х класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Обсяг (тривалість):

30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми:

Реалізація програми передбачає залучення фахівців, які мають відповідну фахову та методичну підготовку з питань упровадження Державного стандарту базової середньої освіти, сучасних підходів до навчання фізичної культури, організації безпечного, здорового та інклюзивного освітнього середовища, а також оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. Програма побудована на засадах практичної зорієнтованості та інтерактивності, поєднує

теоретичний матеріал з індивідуальною та груповою практичною роботою слухачів.

Форма (форми) підвищення кваліфікації:

інституційна (очна, дистанційна) за змішаною формою навчання; дистанційний етап проводиться в синхронному режимі (онлайн).

Мета підвищення кваліфікації:

розвиток професійних компетентностей учителів фізичної культури щодо реалізації вимог Державного стандарту базової середньої освіти, впровадження сучасних підходів (компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного, STEM-орієнтованого) до організації освітнього процесу та забезпечення умов для усвідомленого професійного самовизначення здобувачів освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- систематизувати знання щодо нормативно-правових та концептуальних засад реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в 9 класі НУШ;
- опанувати сутність та механізми реалізації сучасних підходів до навчання (компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного, STEM-орієнтованого) у фізичній культурі;
- вдосконалити навички впровадження методів проблемного, проєктного та кооперативного навчання, спрямованих на розвиток життєвих навичок, критичного мислення та когнітивної гнучкості;
- розвинути здатність конструювати компетентнісно орієнтовані та практико-орієнтовані завдання з фізичної культури відповідно до вимог Державного стандарту;
- удосконалити вміння застосовувати формувальне та рефлексивне оцінювання для підтримки індивідуальної освітньої траєкторії та мотивації здобувачів освіти;
- розвинути здатність здійснювати професійну рефлексію, дотримуватися принципів академічної доброчесності та планувати професійний саморозвиток.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

предметно-методична (А2), інформаційно-цифрова (А3), психологічна (Б1), оцінювально-аналітична (Г3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- Знати концептуальні засади реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в 9 класі НУШ та сутність сучасних підходів до викладання фізичної культури;
- Пояснювати принципи компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного, STEM-орієнтованого, проблемного, проєктного та кооперативного навчання;
- Застосовувати технології сучасного навчання та інструменти формульовального й рефлексивного оцінювання в освітньому процесі з фізичної культури;
- Аналізувати особливості розвитку життєвих навичок, критичного мислення та когнітивної гнучкості здобувачів освіти засобами фізичного виховання;
- Оцінювати ефективність застосування сучасних підходів та методів навчання у фізичній культурі з точки зору їхнього впливу на мотивацію та усвідомлене самовизначення учнів;
- Проєктувати (конструювати) компетентнісно орієнтовані навчальні завдання, плани уроків та навчальні проєкти на засадах сучасних підходів.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах компетентнісного підходу за 100-бальною шкалою.

Максимальна кількість балів розподіляється за видами навчальної діяльності таким чином:

- **виконання практичних завдань – 60 балів:** повнота, самостійність та правильність виконання розробок, відповідність вимогам Державного стандарту та сучасним підходам;
- **підсумкове тестування – 40 балів:** правильність відповідей на тестові завдання; прохідний поріг становить 70% (мінімум 28 балів).
- **підсумкова рефлексія:** заповнення індивідуальної форми самооцінювання якості навчання за програмою курсу (Google-форма) є обов'язковою умовою завершення курсу.

Шкала оцінювання: 90–100 балів – високий рівень; 75–89 балів – достатній рівень; 60–74 бали – середній рівень; менше 60 балів – недостатній рівень (результати навчання не досягнуті). Для успішного завершення навчання та отримання документа необхідно набрати не менше 60 балів у сумі та не менше 28 балів за підсумковий тест.

Документ про підвищення кваліфікації.

За результатами успішного виконання програми видається свідоцтво про підвищення кваліфікації обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800.

Вартість.

450 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Освітній процес за програмою передбачає поєднання лекційних і практичних занять, самостійної роботи слухачів та контрольних заходів. Особливістю практичних занять є спільне моделювання освітніх ситуацій, виконання практичних вправ та розв'язання професійних кейсів. Самостійна робота спрямована на опрацювання нормативних матеріалів, поглиблення змісту навчання та індивідуальне розроблення методичних продуктів. Контроль результатів включає оцінювання виконаних практичних завдань та підсумкове тестування.

Зміст програми складається з двох змістових модулів та десяти взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 10 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники за тестування, – 40 балів. Прохідний бал за тест – 28 (що відповідає 7 правильним відповідям та становить 70% успішності). Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 16 год – практична робота, 6 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи.

Назва змістових модулів і тем	Лекції	Прак т.	Самос .	Контр .	Усьог о
МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі					12
Тема 1.1. Підхід як стратегія сучасного навчання	2	2	0		4
Тема 1.2. Технології сучасного навчання. Інтегративний, STEM-орієнтований, діяльнісний, та особистісно орієнтований підхід	1	1	0		2
Тема 1.3. Кооперативне навчання та розвиток критичного мислення	1	1	0		2
Тема 1.4. Особистісно орієнтований підхід як основа формування готовності учнів до усвідомленого освітнього вибору	2	0	2		4
Разом за модулем 1	6	4	2	0	12
МОДУЛЬ 2. Реалізація сучасних підходів у викладанні фізичної культури в 9 класі НУШ					16
Тема 2.1. Проектування уроку фізичної	0	2	2		4

культури на засадах сучасних підходів					
Тема 2.2. Проблемно-проектна діяльність як засіб підготовки учнів до вибору профілю навчання	0	2	0		2
Тема 2.3. Кооперативні моделі навчання на уроках фізичної культури. Глибинне навчання	0	2	0		2
Тема 2.4. Рефлексія та формувальне оцінювання в контексті особистісно орієнтованого підходу	0	2	0		2
Тема 2.5. Формування готовності до вибору профілю навчання засобами сучасних підходів	0	2	0		2
Тема 2.6. Компетентісно орієнтовані завдання та практична спрямованість навчання	0	2	2		4
Разом за модулем 2	0	12	4	0	16
Підсумкові заходи				2	2
Діагностування результатів навчання (тестування)				1	1
Рефлексія щодо якості навчальної програми				1	1
УСЬОГО	6	16	6	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі

Тема 1.1. Підхід як стратегія сучасного навчання

Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів. STEM-орієнтований підхід у викладанні предметів. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Проєктне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту. Спільні й відмінні риси проблемного та проєктного навчання. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості. Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Структура та методичні орієнтири для конструювання компетентнісно орієнтованих завдань. Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Рефлексивність навчання.

Тема 1.2. Технології сучасного навчання. Інтегративний, STEM-орієнтований, діяльнісний, та особистісно орієнтований підхід

Поняття «освітня технологія» та її відмінність від методу. Технологічний підхід до організації освітнього процесу. Зміна освітніх пріоритетів: від репродуктивності до глибинного навчання. Взаємозалежність компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Сутність інтеграції в базовій середній освіті. Міжпредметні зв'язки освітньої галузі «Фізична культура» з іншими галузями (природничою, математичною, соціальною і здоров'язбережувальною тощо) для формування цілісного світогляду здобувачів освіти. Діяльнісний підхід: навчання через активну рухову, спортивну та пізнавальну діяльність учнів. STEM-орієнтований підхід у фізичному вихованні: інтеграція технологій та наукових методів (біомеханіка рухів, комп'ютерний аналіз фізичної підготовленості, використання фітнес-гаджетів, розробка та тестування нових фізичних вправ). Особистісно орієнтований підхід: визнання унікальності потреб, інтересів та фізичних

здібностей кожного учня, забезпечення умов для побудови його індивідуального рухового поступу.

Тема 1.3. Кооперативне навчання та розвиток критичного мислення

Кооперативне навчання: принципи, ролі, стратегії. Матриця оцінювання групової роботи. Умови ефективного перебігу: позитивна взаємозалежність (спільна мета), індивідуальна та колективна відповідальність, розвиток соціальних навичок та безпосередня взаємодія. Методи кооперативного навчання на уроках фізичної культури для формування командної взаємодії, лідерства, взаємонавчання рухових дій та колективної відповідальності (ротаційні трійки, командні тактичні завдання, групові рухові вправи). Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості здобувачів освіти засобами фізичного виховання (аналіз ігрових ситуацій, вибір стратегії гри, розв'язання тактичних задач). Глибинне навчання як результат активної взаємодії та осмисленого виконання вправ.

Тема 1.4. Особистісно орієнтований підхід як основа формування готовності учнів до усвідомленого освітнього вибору

Особистісно орієнтований підхід: учень як суб'єкт навчання, унікальність його фізичних і психічних потреб, інтересів, здібностей, темпу розвитку. Психолого-педагогічні особливості підліткового віку: пошук ідентичності, розвиток рефлексії, формування самостійності, чутливість до оцінювання. Формування внутрішньої мотивації, самопізнання та навичок прийняття рішень як основа освітнього вибору. Індивідуальна освітня траєкторія у фізичній культурі (можливість вибору учнями варіативних модулів програми). Роль закладу освіти й вчителя у забезпеченні наступності між базовою та профільною старшою школою (спортивний, рекреаційний чи військово-спортивний профіль). Професійне самовизначення учнів: ознайомлення з профорієнтаційним потенціалом освітньої галузі «Фізична культура» (професії у сфері спорту, реабілітації, фітнесу, військової справи, туризму). Педагогічні умови підтримки професійного самовизначення у процесі викладання фізичної культури.

МОДУЛЬ 2. Реалізація сучасних підходів у викладанні фізичної культури в 9 класі НУШ

Тема 2.1. Проектування уроку фізичної культури на засадах сучасних підходів

Нормативно-змістові засади проєктування уроку. Мета та компетентнісний потенціал освітньої галузі «Фізична культура» у другому циклі базової середньої освіти. Обов'язкові результати навчання учнів 9 класу. Базові знання та вимоги Державного стандарту. Наступність результатів між ланками й циклами освіти. Аналіз модельних навчальних програм з фізичної культури для 9 класів, визначення послідовності досягнення результатів навчання. Добір змісту та видів навчально-рухової діяльності. Розроблення та затвердження навчальної програми закладу освіти. Академічна свобода та академічна доброчесність вчителя. Планування навчальних занять відповідно до програми. Реалізація компетентнісного, діяльнісного та інтегрованого підходів. Алгоритм проєктування компетентнісного уроку. Забезпечення безпеки на уроках фізичної культури. Запобігання булінгу та психоемоційна підтримка учнів. Громадянська та ціннісна складова уроку: командна взаємодія, відповідальність, лідерство, культура здоров'я.

Тема 2.2. Проблемно-проєктна діяльність як засіб підготовки учнів до вибору профілю навчання

Сутність проблемно-проєктної діяльності як інструменту формування ключових і предметних компетентностей учнів. Організація навчання через розв'язання практико-орієнтованих проблем і виконання проєктів, пов'язаних із реальними життєвими ситуаціями (наприклад, розроблення учнями індивідуального плану оздоровчої рухової активності, планування раціону харчування відповідно до витрат енергії, організація шкільних спортивно-рекреаційних заходів). Роль проєктної діяльності у розвитку критичного мислення, самостійності, відповідальності та навичок співпраці. Використання проблемно-проєктних завдань для усвідомленого вибору профілю навчання та побудови індивідуальної освітньої траєкторії.

Тема 2.3. Кооперативні моделі навчання на уроках фізичної культури. Глибинне навчання

Сутність кооперативного навчання як організації освітнього процесу на засадах співпраці, взаємної відповідальності та партнерської взаємодії учнів. Моделі роботи в парах і групах (ротаційні трійки, командні ігри, взаємонавчання рухових дій, розробка тактичних схем) та їх застосування на уроках фізичної культури. Глибинне навчання як орієнтація на осмислене засвоєння знань, усвідомлене виконання досліджень, розвиток критичного мислення та рефлексії. Формування соціальних і громадянських

компетентностей, лідерства, відповідальності, уміння працювати в команді. Створення мотивувального й безпечного освітнього середовища для досягнення обов'язкових результатів навчання.

Тема 2.4. Рефлексія та формувальне оцінювання в контексті особистісно орієнтованого підходу

Сутність рефлексії як інструменту усвідомлення учнями власного поступу, труднощів і досягнень у навчанні. Роль формувального оцінювання у підтримці індивідуальної освітньої траєкторії та розвитку внутрішньої мотивації. Принципи особистісно орієнтованого оцінювання: урахування індивідуальних можливостей, стану здоров'я та фізичного розвитку, позитивна динаміка особистих результатів, партнерська взаємодія вчителя й учня. Узгодження критеріїв оцінювання з обов'язковими результатами навчання Державного стандарту. Формувальне та рефлексивне оцінювання: самоаналіз учнями прогресу у навчанні. Створення рефлексивного середовища для свідомого вибору профілю або напрямку подальшої освіти. Методи й інструменти формувального оцінювання: самооцінювання, взаємооцінювання, чек-листи, рубрики, спортивне портфоліо, рефлексивні вправи. Використання зворотного зв'язку для коригування навчального процесу та підвищення якості освітніх результатів.

Тема 2.5. Формування готовності до вибору профілю навчання засобами сучасних підходів

Педагогічні умови формування в учнів готовності до усвідомленого вибору профілю навчання у другому циклі базової середньої освіти. Роль компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів у розвитку самопізнання, відповідальності та освітньої автономії. Використання проблемно-проектної, дослідницької, кооперативної діяльності для виявлення інтересів, здібностей і професійних намірів учнів у сфері фізичної культури, спорту, рекреації та здорового способу життя. Створення освітнього середовища, що сприяє розвитку мотивації до рухової активності, формуванню ціннісних орієнтацій та проєктугенеруванню індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням вимог Державного стандарту.

Тема 2.6. Компетентнісно орієнтовані завдання та практична спрямованість навчання

Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Структура та методичні орієнтири для конструювання компетентнісно орієнтованих завдань. Інтеграція пізнавальної, рухової та ціннісної складових навчання. Проектування практико-орієнтованих завдань у фізичній культурі (наприклад, розрахунок індивідуальних пульсових зон, побудова траєкторії руху м'яча, аналіз техніки виконання вправ за допомогою відеоаналізу). Поєднання проблемно-пошукових досліджень з формуванням ключових компетентностей і ціннісних ставлень. Використання ситуативних, дослідницьких, проблемних і проєктних завдань для розвитку самостійності, відповідальності, уміння приймати рішення та оцінювати власний поступ. Забезпечення практичної спрямованості навчання та його зв'язку з подальшим профільним самовизначенням учнів.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Розробити план-конспект компетентнісно орієнтованого уроку з фізичної культури для 9 класу НУШ із використанням одного з варіативних модулів, спрямованого на розвиток життєвих навичок та наскрізних умінь.
2. Сконструювати компетентнісно орієнтоване навчальне завдання з фізичної культури, визначивши його структуру, очікувані результати та матрицю оцінювання.
3. Розробити план навчального проєкту для учнів 9 класу за темами здорового способу життя, фітнесу або біомеханіки рухів із використанням кооперативних моделей навчання.
4. Скласти «Картку самооцінювання рухової активності» учня 9 класу для підтримки його індивідуальної освітньої траєкторії в межах Державного стандарту.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

5. Які особливості реалізації STEM-орієнтованого підходу під час проведення уроків фізичної культури в умовах дистанційного та змішаного навчання?
6. Які психолого-педагогічні прийоми допомагають подолати мотиваційну кризу в підлітків 9 класу щодо занять руховою активністю?
7. Як забезпечити наступність між базовою та профільною школою засобами вибору варіативних модулів з фізичної культури?
8. Які критерії формувального оцінювання є найефективнішими для стимулювання індивідуального рухового прогресу учня з особливими освітніми потребами?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові документи

9. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>
10. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF>
11. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF>
12. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904. URL: <https://surl.li/akxesy>
13. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://surl.li/aougkz>

Основна навчально-методична та наукова література

14. Круцевич Т. Ю., Марченко О. Ю., Безверхня Г. В. Модельні навчальні програми та сучасні технології навчання фізичної культури в Новій українській школі : навч.-метод. посіб. Київ : Олімпійська література, 2024. 220 с.
15. Вацеба О. М., Петришин Ю. В., Мудрик І. Р. Сучасні підходи до формування фізкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. 184 с.
16. Теорія і методика навчання фізичної культури в Новій українській школі : навч.-метод. посіб. / уклад. Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня, О. Ю. Марченко. Київ : Олімпійська література, 2023. 256 с.
17. Москаленко Н. В., Алфьоров О. А. Сучасний урок фізичної культури в закладах загальної середньої освіти: методичні аспекти організації та проведення : навч.-метод. посіб. Дніпро : Інновація, 2023. 196 с.
18. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : у 2 ч. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2022. Ч. 1. 272 с.

Додаткова література та електронні джерела

- 19.Державний стандарт базової середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF>
- 20.Освітні втрати: інструменти вимірювання та стратегії подолання / ГС «Освіторія». URL: <https://osvitoria.org/podolannia-osvitnikh-vtrat/>
- 21.Національна освітня електронна платформа : електронні освітні ресурси для ЗЗСО / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/>
- 22.Лісова Т. та ін. Креативне мислення: національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. Київ : УЦОЯО, 2024. 260 с.